

نگاهی به جاذبه‌های گردشگری خرمشهر؛

شهری که یادآور حماسه‌هاست

بگاه دهدار، راهنمای گردشگری

در محل خرمشهر و آبادان کنونی در قدیم شهر خارا آکس وجود داشته است. این شهر پس از اسکندر مقدونی ویران شد. این منطقه تا دوره ساسانیان همچنان رونق داشته و سپس در سال ۱۸۱۰ که نام این منطقه محمره ذکر شده است. تا سال ۱۳۱۶ که به خاطر نخلستان‌های فراوان اطراف شهر، آن را خرمشهر نامیدند.

در طول جنگ تحمیلی و حمله‌ی عراق به خاک خرمشهر، به خاطر مقاومت قهرمانانه‌ی مردم بی‌سلاح شهر در مقابل نیروهای بعثی، خونین شهر نام گرفت.

بندر خرمشهر در حاشیه‌ی شمال غربی خلیج فارس و بین دو رودخانه‌ی کارون و اروندرود انتهایی مرز خاکی و آغاز خلیج فارس قرار دارد. این شهر در استان خوزستان واقع شده و تا مرکز استان یعنی اهواز، ۱۲۵ کیلومتر فاصله دارد. آب و هوای خرمشهر گرم است و به دلیل نزدیکی به رودخانه و دریا همیشه مرطوب است. ارتفاع این شهر از سطح دریا ۲۱ متر است.

خرمشهر از شمال به اهواز، از شرق به شادگان، از جنوب به آبادان و از غرب به عراق می‌رسد.

اهمیت اقتصادی و موقعیت استراتژیکی این شهر و وجود ذخایر عظیم نفتی و داشتن دو رودخانه آب شیرین و دسترسی به خلیج فارس از طریق رودخانه اروندرود باعث شده این عروس جنوبی ایران همیشه مورد چشم‌داشت و حسادت دشمنان و استعمارگران قرار گیرد.

در ۱۸۵۷ میلادی انگلیسی‌ها و در ۱۸۸۳ عثمانی‌ها به آن حمله کردند. در طول جنگ تحمیلی عراق در سال ۱۳۵۹ به خاک خرمشهر تجاوز کرد. خرمشهر ۵۷۸ روز در اشغال عراق بود تا این که در تاریخ سوم خرداد، در عملیات بیت‌المقدس آزاد شد. از روز آزادسازی خرمشهر، به‌عنوان نماد مقاومت، ایستادگی و پیروزی در برابر دشمن یاد می‌شود.

قبل از وقوع جنگ، خرمشهر بزرگ‌ترین صادرکننده انواع خرما به جهان نیز بوده است. ایلامیان در محلی که کارون به خلیج فارس می‌ریزد، شهری به نام نازیتوسا ساخته بودند. نازیتوسا دروازه‌ی کارون نگهداری می‌کرد. هخامنشیان در سرچشمه‌ی کارون شهری به نام آگینس بنا کردند تا از این آب‌های خروشان پاسداری کند.

افتتاح گردید. موزه دارای یک تالار بزرگ و سه تالار کوچک می‌باشد. در تالار بزرگ گوشه‌هایی از زندگی، آداب و رسوم و حرفه‌های سنتی به نمایش گذاشته شده است. از قبیل مراسم عروسی، کشاورزی، عباپافی و...

در تالار دوم گوشه‌ای از یک خانه سنتی نشان داده شده است. در تالار سوم اشیاء مردم‌شناسی و زیورآلات زبانه قرار دارد و آخرین تالار شامل نسخ خطی و سکه‌های مربوط به ادوار مختلف و اشیایی از تمدن ایلام می‌باشد. در موزه بهبهان آثار نفیسی نگهاری می‌شود که از برجسته‌ترین آن‌ها حلقه قدرت ار جان است. در بهبهان آرامگاه کیدین هوتران پسر کورلوش تاپوتی برنزی کشف شد که در آن یک حلقه طلائی، نود و هشت دگمه زرین، یک دهنه، میله‌ای نقره‌ای و جامی به‌همراه سینی برنزی و چندشی دیگر قرار داشت و جسد حلقه قدرت را در دست چپش گرفته بود. قدمت این حلقه به قرن هشتم قبل از میلاد مسیح برمی‌گردد. این چنین اثری تا به حال در هیچ جای دنیا به این شکل دیده نشده است.

موزه جنگ

ساختمان این موزه در سال ۱۳۰۹ ساخته شد و تا پایان جنگ به عنوان بخش اداری شرکت نفت به کار می‌رفته است. در دوران هشت سال جنگ تحمیلی این ساختمان به عنوان محل دیدبانی نیروهای عراقی مورد استفاده قرار گرفت. با بازسازی گوشه‌ای از ساختمان اداری شرکت نفت، در سال ۷۵ این مکان به عنوان مرکز فرهنگی دفاع مقدس افتتاح شد. مرکز فرهنگی دارای کتابخانه تخصصی دفاع مقدس با حدود سه هزار جلد کتاب، سالن نمایش فیلم، آرامگاه سه شهید گمنام که در نوروز سال ۸۵ در این مکان دفن شده‌اند، است. موزه خرمشهر چهار سالن مقاومت، اشغال، آزادسازی و بازسازی خرمشهر دارد که در هر قسمت بخش‌هایی از دلوری‌های زمان دفاع مقدس در قالب مجسمه، عکس و به تصویر کشیده شده و در این مکان، آثار باقیمانده از سرداران شهید حماسه مقاومت خرمشهر: محمدعلی جهان‌آرا، بدالرضا موسوی، از فرماندهان سپاه و شهدای ارتش و سپاه و نیز دستگاه‌های نظامی آن زمان را می‌توانید از نزدیک مشاهده کنید و در مورد آنها بخوانید. چیزی که در اینجا از زمان اشغال باقی مانده دست خط عراقی هادر گوشه و کنار دیوارهاست و یکی از

بافرنگ بومی، غذاهای سنتی، صنایع دستی و... مردم این قوم آشنایی کند. جزیره مینو از معدود نقاط جهان است که در آن سیستم آبیاری به صورت طبیعی و با جزو و مد انجام می‌شود و نیازی به وسایل مکانیکی و تلمبه آب ندارد.

مضیف حاج عبدالله

مضیف حاج عبدالله یکی از زیباترین مضیف‌های کشور است که در جزیره مینو شهرستان خرمشهر، در باغی بزرگ و زیبا به مساحت ۱۵۰۰۰ متر قرار گرفته است. این مجموعه شامل ۲ باب مضیف گروهی و جمعی، ۲ باب مضیف خانوادگی، ۵ باب مضیف کوچک و یک چایخانه سنتی می‌باشد. در گذشته مضیف مهمان‌خانه‌ای مرسوم در میان مردمان عرب جنوب ایران بوده است.

تالاب ناصری (نیشکر)

تالاب ناصری که به تالاب نیشکر نیز شهرت دارد؛ یکی از زیباترین تالاب‌های خرمشهر محسوب می‌شود که در ۱۶ کیلومتری شمال این شهر قرار دارد. تالاب نیشکر، ساخته‌ی دست انسان است که در اثر تخلیه زه‌آب‌های کشاورزی به وجود آمده است. این تالاب دارای مساحتی حدود ۱۰ هزار هکتار و عمقی دو متری است. در اطراف تالاب نیشکر، زیستگاه مناسبی برای پرندگان وجود دارد. و حدود ۴۱ گونه پرنده‌ی آبی در آنجا زندگی می‌کنند که از آن‌ها می‌توان به فلامینگو، حواصیل زرد، باکلان و خوتکا اشاره کرد. گیاهان سرسبز اطراف تالاب جلوه‌ی آنرا بیشتر کرده و منظره‌ی زیبایی را به وجود آورده‌اند.

مسجد جامع

مسجد جامع خرمشهر، مسجد نام‌آشنا برای تمام مردم ایران و حتی توریست‌های خارجی است. این مسجد را می‌توان تنها بنائی دانست که بدون شاخ‌های تاریخی و معماری در کنار سایر مکان‌های معماری تاریخی در ایران می‌درخشد. مورد توجه قرار گرفته است. مسجد جامع خرمشهر در مرکز شهر قرار گرفته است. این مسجد از دیرباز به دلیل قرار گرفتن آن در کنار بازارهای سیف و صفای خرمشهر به‌عنوان یکی از مساجد پرتعداد شهر شناخته می‌شد.

این مسجد ۱۲۰ سال قدمت دارد و حدوداً ۴۰ درصد آن در زمان جنگ تحمیلی تخریب شده است. دو گلدسته‌ی آن کاملاً تخریب و گنبد بزرگ آن نیز بر اثر اصابت گلوله توپ دشمن آسیب دیده است. پس از پایان جنگ تحمیلی بازسازی شده است.

جزیره مینو

جزیره مینو با نام قدیمی صلبوخ، یکی از جزایر جنوبی کشور در فاصله چند کیلومتری خرمشهر است که از شرق با ایران و از غرب با کشور عراق هم‌مرز است. این جزیره دارای طبیعتی بکر و سراسر پوشیده از نخلستان است. جزیره مینو همچنین از لحاظ اکوسیستمی، زیستگاه مناسبی برای پرندگان مهاجر به‌شمار می‌رود. وجود مناظر طبیعی بی‌نظیر، پوشش گیاهی سرسبز، رودخانه طبیعی و تردد کشتی‌ها و شناورها در رودخانه بین‌المللی اروند، جلوه‌ی زیبایی در این جزیره پدید می‌آورد که چشم‌هر بیننده‌ای را مجذوب خود می‌کند.

در جزیره مینو پنج نهر جریان دارد که دو تای آن‌ها از رودخانه جرف و سه تای دیگر از اروندرود منشعب می‌شوند. اغلب ساکنان این جزیره عرب هستند بنابراین سفر به آن گردشگران را

بصورت معلق و قوسی طراحی شده، در سال ۱۳۸۰ و در سمت غربی شهر ساخته شد و به نام شهید جهان‌آرا نامگذاری شده است. طراحی و ساخت پل توسط شرکت ماشین‌سازی اراک انجام شد. در زمان افتتاح، پل جهان‌آرا بزرگ‌ترین پل معلق قوسی خاورمیانه بود. بلوار ساحلی شمالی جای خوبی برای قدم زدن در غروب و تماشای غروب در کنار پل جهان‌آرا می‌باشد.

اسکله قایقرانی

اسکله قایقرانی خرمشهر یک اسکله قایقرانی زیبا و مدرن در بلوار ساحلی باندرو رودخانه کارون در خرمشهر است که در منطقه کوت‌شیخ واقع شده است. هم‌روزه تعداد زیادی از شهروندان از این اسکله به مرکز شهر و بلوار ساحلی امام خمینی (ره) می‌روند و یکی از پرتراфик‌ترین اسکله‌های رودخانه کارون است.

کانال آبی عضدی

کانال عضدی، از مهم‌ترین آثار تاریخی خرمشهر است که در عهد عضدالدوله دلمی مابین سال ۳۲۴- ۳۷۲ هجری قمری برای ارتباط رودخانه کارون به اروندرود و کوتاه کردن مسیر اهواز - بصره احداث شد. حفاری این کانال ۴۷ سال طول کشید و شهر خرمشهر را به ۲ قسمت جنوبی و شمالی تقسیم می‌کند. این کانال آبی مسیر عبور و مرور کشتی‌ها در آن زمان را به شدت سهل و آسان کرد و از این جهت کاری بسیار بزرگ و ارزشمند محسوب می‌شود.

بازار ماهی فروشان

بازار ماهی فروشان خرمشهر در نزدیکی رودخانه کارون روبروی درب خروجی بازار صفا قرار دارد. در کنار این بازار، لنج‌ها و قایق‌های صیادی پهلو گرفته که حکایت از تازه بودن ماهی‌های آن دارد. انواع ماهی‌های این بازار کپور، سنگسر، شوریده، شانگ، صبور هستند.

بازار صفا

بازار صفا، از بازارهای سنتی و کهن در خرمشهر است که از زمانیکه این شهر در اوج رونق و شکوفایی بوده تا به امروز تغییرات چندانی را به خود ندیده و به گفته‌ی مردم محلی، سبک خود را از گذشته تا به امروز حفظ کرده است. در این بازار قدیمی می‌توان خوراکی‌ها، ماهی، خوراها و مایحتاج زندگی را با قیمتی مناسب تهیه کرد.

مجمع تجاری تفریحی برلیان

از دیگر مراکز خرید در شهر خرمشهر، مجمع تجاری تفریحی برلیان است که به‌صورت فروشگاه‌های چندقسمتی در حال فعالیت است. همچنین این مرکز تجاری از مراکز به‌روز و خوش‌ساخت در خرمشهر است که در کنار فروشگاه‌های مختلف، کافی‌شاپ، رستوران و مرکز تفریحی هم وجود دارد. در واقع می‌توان این مرکز خرید و مجمع تجاری را از به‌روزترین مراکز خرید در خرمشهر معرفی کرد که در مجاورت ساحل شمالی و جنوبی تقسیم می‌کند که برای اتصال دو بخش شهر، به پل نیاز بوده است. خرمشهر دوپل روی کارون دارد؛ پل قدیم که از نمادهای اقامت در دوره اشغال خرمشهر بود و در زمان جنگ تخریب و بعد بازسازی شد و پل جدید، این پل که

سفرنامه

آن رانیا گارای ایران هم می‌ماند؛ شوی، پهن‌ترین آبشار خاورمیانه

رزواحمدزاده، راهنمای طبیعت‌گردی

سال‌ها پیش، شاید حدود ۱۱ سال؛ در ایام نوروز سفری داشتیم به استان چهارمحال و بختیاری و سپس خوزستان. دو نفر از دوستان من زمانی که ما به خوزستان وارد شدیم آن‌ها نیز خوزستان بودند، البته آن‌ها یاد چرخه آمده بودند و در منزل اقوام‌شان در دزفول اقامت داشتند. ما هم در محل اسکان نوروزی فرهنگیان در مدرسه‌ای در اندیمشک سکنی گزیدیم. از آنجایی که این دوشهر فاصله چندانی باهم ندارند پس از استراحت و گشت کوتاهی در اندیمشک به دزفول رفتیم و دیداری با دوستان تازه کردیم. بعد از خوردن عصرانه‌ای متشکل از لبنیات محلی با شیر گاو میش، تصمیم گرفتیم فرادبه سمت آبشار شوی برویم. شوی بزرگ‌ترین آبشار طبیعی خاورمیانه و یکی از زیباترین آبشارهای ایران است. این آبشار در رشته کوه‌های زاگرس در روستایی به همین نام از توابع بخش شهین در شهرستان دزفول در استان خوزستان واقع شده است اما از آنجا که شوی در نزدیکی مرز بین خوزستان و لرستان قرار دارد برخی از مردم لرستان بر این باورند که این آبشار متعلق به استان لرستان است و این دعوا که آبشار متعلق به کدام استان است، همچنان ادامه دارد. هر چند که حرف‌های زیادی در مورد امنیت مسیر آبشار شنیده بودیم اما دل را به دریا زدیم و بلیط قطار را خریدیم. یکی از راه‌های دسترسی به این آبشار مسیر ریلی و قطار محلی دزفول - خورده است که قطار صبح روزان دزفول حرکت می‌کند و پس از زمان تقریبی چهار ساعت به ایستگاه تله‌نگ می‌رسد. اینجا باید قطار را ترک کرد و ادامه مسیر را به سمت آبشار پیاده رفت.

ساعت ۵ صبح در ایستگاه دزفول سوار قطار شدیم و ساعت ۹ صبح در ایستگاه تله‌نگ از قطار پیاده شدیم. همان ابتدای مسیر لیخندی بر صورت هر چهار نفرمان نشست چرا که یک گروه طبیعت‌گرد کوله به دوش نیز از قطار پیاده شدند که آن‌ها نیز مقصدشان آبشار شوی بود. باسپرست تیم هم‌صحبت شدیم و اجازه همراهی گرفتیم و سفر چهار نفره‌مان تبدیل شد به یک کوهپیمایی و طبیعت‌گردی ۲۰ نفره. به‌جای شهر سپیدان واقع در استان فارس آمده بود و خوب‌همان نوازی اهالی این استان صخره‌ها را خاص است. پس از یک ساعت پیاده‌روی در مکانی مناسب برای صرف صبحانه استراحت کردیم و بیشتر با دوستان سپیدانی آشنا شدیم. بسیار خنک بود و خوش‌صحت، صمیمیت‌شان آنقدر دلنشین بود که لحظه‌ای حس نکردیم گرمی‌های هستیم در جمع‌شان. دوباره به راه افتادیم. گویی که در بهشت گام برمی‌داریم. شیخ‌های زاگرس با درخت‌های بلوط و چمن تازه‌مان رنگ‌سبز روشن، صدای گنجشک‌ها و نم‌بارانی که بر گونه‌هایم می‌خورد مرا به دنیایی دیگر می‌برد. کم‌کم باران بیشتر شد و ما هم به قسمت‌های سخت‌تر مسیر و عبور از صخره‌ها رسیدیم. با اینکه مسیر صخره‌ای با طناب و سیم‌بوس کسل‌کننده شده بود، اما سنگ‌ها بواسطه بارش باران بسیار لیز و لغزنده بودند. با آرامش و به‌آهستگی و با تمرکز از سنگ‌ها گذشتیم و بالاخره بعد از چهار ساعت پیاده‌روی به آبشار پهن و زیبای شوی رسیدیم. هر چه نگاه می‌کنم سیر نمی‌شوم، و هزار بار پروردگار را شاکرم برای خلق چنین زیبایی‌هایی در سرزمینم. یک ساعت در کنار آبشار نشستیم و لذت بردیم و نهار را نیز همان‌جا خوردیم. ساعت پنج عصر قطار به ایستگاه تله‌نگ می‌رسد و باید در همان ساعت خودمان را به ایستگاه برسانیم و هیچ وسیله دیگری برای برگشت نیست مگر فرادهمین ساعت که دوباره قطار بیاید. به‌سرعت راهی می‌شویم و باسرعت بیشتری راه‌بازگشت را طی می‌کنیم.